

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΪΑ: ΠΩΣ Η ΑΓΑΠΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΕΧΝΗ

Ρολόγια αναλλοίωτα στον χρόνο

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΙΟΥΣΗ

Τον Νοέμβριο του 2007 σε δημοπρασία γνωστού οίκου βγήκαν στο σφυρί εκατόν εξήντα επιλεγμένα ρολόγια, παλιάς εποχής, αλλά και μοντέρνα, φτιαγμένα από διάσημους κατασκευαστές. Κορυφαίο κομμάτι της δημοπρασίας ήταν ένα σπάνιο και κομψό minute repeating αυτόματο ρολόι χειρός, ελβετικής εταιρείας, από πλατίνα, με ημερολόγιο που μετράει στο διηνεκές, το οποίο πουλήθηκε πολύ πιο πάνω από την αρχική εκτίμηση.

Ο Ιωάννης Μόνος επί το έργον.
Τα χειροποίητα ρολόγια έχουν μεγάλη, αίγλη μας λέει.

Μπορεί ο Αϊνστάϊν να υποστήριζε ότι «η διάκριση μεταξύ παρόντος, παρελθόντος και μέλλοντος είναι απλώς ψευδαίσθηση» και πως κατ' επέκταση το ρολόι ουσιαστικά μετρά κάτι που δεν έχουμε τόσο ανάγκη, εν τούτοις αυτό το εργαλείο αξίζει ως έργο τέχνης και διότι αποδεικνύει την προσπάθεια του ανθρώπου να μετρήσει την ουτοπία... του χρόνου. Στις μέρες μας όλο και περισσότεροι επισκευάζουν και συντηρούν παλιά ρολόγια.

Ενας από τους σπουδαίους ειδικούς ωρολογοποιούς παγκοσμίως, διπλωματούχος του Woster Neuchatel της Ελβετίας, μέλος του Chronometrophia, είναι ο Ιωάννης Μόνος (δείτε σχετικά στο www.ioanoshorology.gr). Η προσωπική του γνωριμία με τους Philippe Dufour, Cari Voutilainen, Antoine Simonin, Martin Matthews και τον εξαιρετικό, αυτοδίδακτο ωρολογοποιό και ρέκτη Χρήστο Ταμπάρόπουλο λειτούργησε και λειτουργεί γι' αυτόν ως έμπνευση και αναφορά.

Το χειροποίητο

«Στη χώρα μας όλο και αυξάνεται το ενδιαφέρον για το παλιό ρολόι, το χειροποίητο, αυτό που δεν κατασκευάζεται σήμερα. Τα χειροποίητα ρολόγια έχουν μεγάλη αίγλη αφού από τα τέλη του '70 η παραδοσιακή ωρολογοποιία απαξιώθηκε», μας λέει ο κ. Μόνος. «Κατά τις δεκαετίες '70 και '80 η κυρίαρχη τάση στην ωρολογοποιία ήταν η εποχή του quartz, όπου με αναλογικά πολύ χαμηλό κόστος φτιάχνουμε έναν

μηχανισμό υψηλής χρονομετρικής απόδοσης και με εντελώς διαφορετική τεχνολογία. Ουσιαστικά η κλασική ωρολογοποιία απαξιώθηκε και τεράστια αποθέματα υλικού, εργαστήρια, αλλά και τεχνογνωσία μπήκαν στο περιθώριο. Παρ' όλα αυτά, η δεκαετία του '90 έδειξε ότι το κλασικό μηχανικό ρολόι είναι αναντικατάστατο και πως το κοινό έχει ισχυρό ενδιαφέρον και για το μηχανικό ρολόι αλλά και για το χειροποίητο και κατά συνέπεια και για τις αντίκες. Εδώ έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο η δραστηριότητα μεγάλων προσωπικοτήτων της διεθνούς ωρολογοποιίας, όπως οι Dr. Daniels, Parmigiani, Phil. Dufour, αλλά και της περιφημής AHCI (Ακαδημίας Ανεξάρτητων Ωρολογοποιών, βλέπε: www.ahci.ch), όπου με τα έργα τους όχι μόνο δεν άφησαν την υψηλή τέχνη να σβήσει αλλά, συμμετέχοντας κάθε χρόνο στη διεθνή έκθεση της Βασιλείας στην Ελβετία διεκδίκησαν την πιο μεγάλη αναγνώριση».

Αυτοδίδακτος

Τζιώτης στην καταγωγή ο Ιωάννης Μόνος, αυτοδίδακτος, σπούδασε με υποτροφία στη Neuchatel της Ελβετίας για να τελειοποιήσει τις γνώσεις του και να εξειδικευτεί σε ρολόγια του 18ου και 19ου αιώνα. Το εργαστήρι του θυμίζει παραδοσιακό ατελιέ περασμένου αιώνα. Τικ-τακ από ρολόγια τοίχου, βιβλία, διαφημίσεις ρολογιών, μηχανές κοπής γραναζιών, σιλβώσεως ripion, τόννος κατασκευής ρουμπινιών κ.ά. Με άσπρη στολή, φροντίζει με περισσή αγάπη εδώ και τριάντα χρόνια αυτούς τους μηχανισμούς, πολλοί από τους οποίους φτάνουν στα χέρια του κατεστραμμένοι, μέσα στο χρώμα, στο νερό, διαλυμένοι.

Δοσμένος στην τέχνη της ωρολογοποιίας, ο κ. Μόνος διαθέτει μια σειρά μοναδικών ιστορικών εργαλείων, τα οποία συλλέχθηκαν και συντηρήθηκαν με προσωπική εργασία και μεράκι, καθώς και αρκετά τα οποία κατασκεύασε εξ αρχής ως αντίγραφα των αυθεντικών για τις ανάγκες της εργασίας του. Δίνοντας έμφαση στη λεπτομέρεια, αποκαθιστά μηχανισμούς όλων των τύπων (ωρολόγια τσέπης, χειρός, εκκρεμή, ναυτικά χρονόμετρα, μουσικά κουτιά κ.λπ.), ανακατασκευάζει χαμένα ή κατεστραμμένα κομμάτια με την ίδια μεθοδολογία και τεχνολογία της εκάστοτε εποχής, ρυθμίζει με ακρίβεια μηχανισμούς με complications (ημερολόγια, χρονογράφοι, φάσεις σελήνης κ.λπ.), κάνει μικροζωγραφική πάνω στην πλάκα με τρίχα καμήλας, αποκαθιστά πλάκες εμαγιέ, μετάλλου (guillochees), με μηχανή ή με το χέρι αναλόγως.

Παρ' ότι για τον καθηγητή Φυσικής Γιώργο Γραμματικάκη ο χρόνος «είναι σχετικός», στο βιβλίο του «Αυτοβιογραφία του φωτός» γράφει για τα ρολόγια: «Στην ιδιότυπη αυτή σχέση με τον χρόνο ίσως να οφείλεται και το ενδιαφέρον που απέκτησα κάποια στιγμή για τα παλαιά ρολόγια τσέπης. Κάθε ρολόι έχει τη δική του, τη μοναδική ομορφιά, που μοιάζει ανέγγιχτη από το πέρασμα του χρόνου. Ενώ άλλωστε η ζωή του συχνά μετριέται σε αιώνες, ούτε ο αξιοθαύμαστος μηχανισμός του ρολογιού παρουσιάζει ουσιαστική φθορά. Πόσα ωστόσο χέρια θα είχε πιθανόν αλλάξει; Σε πόσες ιστορίες της ζωής θα ήταν ίσως μάρτυρας! Ετσι, καθώς κούρδιζα προσεκτικά τα ρολόγια και τα κρεμούσα εδώ κι εκεί με τις υπέροχες αλυσίδες τους, είχα την αίσθηση ότι ο χρόνος δεν υπήρχε, ότι διαλυόταν σε δεκάδες πρόσωπα».

Η γοητεία

«Γιατί οι άνθρωποι συλλέγουν ρολόγια τσέπης;» διερωτάται ο Χαράλαμπος Πουλόπουλος, διδάκτωρ Κοινωνικών Επιστημών, διευθυντής ΚΕΘΕΑ (Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων). «Οι απαντήσεις θα μπορούσαν να είναι όσοι και οι συλλέκτες. Οι περισσότεροι, ωστόσο, θα συμφωνούσαν ότι η γοητεία των ρολογιών τσέπης είναι δισυπόστατη, όπως και η φύση τους: μορφή και λειτουργικότητα, αισθητική αξία του εξωτερικού σχεδιασμού και αρτιότητα του εσωτερικού μηχανισμού, τέχνη και τεχνική. Η δημιουργία μιας αξιόλογης συλλογής προϋποθέτει παιδεία, γνώσεις και υπομονή και μαρτυράει πολλά για την προσωπικότητα αυτού που την έχει. Οι συλλέκτες μπορεί να διακινούνται από αυθεντικό ενδιαφέρον για τα ρολόγια, να τα επιδεικνύουν ως σύμβολα οικονομικής και κοινωνικής θέσης ή να "τζογάρουν", αγοράζοντας με την ελπίδα να μεταπωλήσουν σε υψηλές τιμές, παρ' ότι ο κύκλος των ενδιαφερομένων είναι πολύ περιορισμένος, όπως και η πιθανότητα εύκολου πλουτισμού. Η δημιουργία, η εξέλιξη και ο "θάνατος" των ρολογιών τσέπης, που επιχειρώ συνοπτικά να αποτυπώσω με το υπό έκδοση βιβλίο μου, αντανακλούν τις μεταβολές της ανθρώπινης ιστορίας, κοινωνίας και τέχνης αλλά και την ασίγηστη ανάγκη του ανθρώπου να "αναζητά τον χαμένο χρόνο».*

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=157375>